

Fedőneve: Bayern München **Egy operatív akció hátterében**

Először is szeretnék elnézést kérni kedves futballrajongó olvasóimtól, hiszen ez az írás nem Bajorország méltán világhírű labdarúgócsapatának a magyar titkosszolgálat által történő megfigyelését mutatja be, hanem a fedőnév egy olyan objektumra, illetve akcióra utalt, amelynek szálai Münchenbe vezettek. Még mielőtt a legtöbb – közügyek iránt érdeklődő – olvasó rögtön a nyolcvanas évek végén még Münchenben székelő Szabad Európa Rádióra gondolna, elárulom, hogy ebben az esetben egy könyvkiadó került az állambiztonsági szervek célkeresztjébe.

A történet több szempontból is tanulságos. Egyrészt bepillantást enged egy operatív akció hátterébe közvetlenül a rendszerváltás előestéjén, másrészt ebből adódóan rávilágít ezen átmeneti időszak néhány sajátosságára is. Céлом ennek bemutatása.

1988. augusztus 15-én a Belügyminisztérium III/I-1. (az Egyesült Államok és nemzetközi szervezetek ellen hírszerzéssel foglalkozó) és III/I-7. (az emigráns szervezetekben hírszerzést és bomlasztást folytató) osztályai közös intézkedési tervet készítettek a magyar emigráció egyik legtekintélyesebb németországi kiadójának, az Újváry-Griff Verlag-nak a felvásárlása érdekében.¹ Erre a lehetőséget az teremtette meg, hogy Újváry Sándor,² a kiadó alapító tulajdonosa elhunyt és végrendeletében szerette volna, ha cége magyar tulajdonban maradna. A felvásárlás a magyar hírszerzés számára több célból is hasznosnak látszott. Meg nem erősített információ szerint az „Újváry-Griff” rendelkezett Márai Sándor, Vaszary Gábor és Faludy György kizárólagos kiadói jogával.³ Az imént felsorolt szerzők és más „nem szélsőségesen ellenséges” írók műveinek megjelentetésével az akkori hazai politikai elit jelentős előnyöket kovácsolhatott Európa nyugati felén, igazolva a hazai egypárti rezsimben bekövetkezett pozitív változásokat. Úgy gondolták továbbá, hogy ezzel a lépéssel ellenőrizni tudják a Nyugat-Németországban „publikáló” magyar emigrációt, kiszűrhetik a szélsőségesnek vélt irányzatokat. E mellett némi, nyugati fizetőeszközben mért anyagi hasznot is remélhettek az üzlettől.

Első lépésként a német anyanyelvű örökös feleség, Ursula von Újváry meggyőzésére dolgoztak ki terveket, természetesen gondosan ügyelve arra, hogy ne derüljön ki, ki és mi áll valójában a felvásárlás hátterében. Azonban a kiadó iránt más is érdeklődött. A Kultúra Külkereskedelmi Vállalat már tárgyalásban állt özvegygel, és szerette volna teljes egészében Magyarországra telepíteni a vállalkozást, ami az operatív lehetőségek kiaknázása szempontjából nem volt előnyös.⁴ A háttérből kevesebb támogatással bíró, ezért rosszabb pozícióban lévő konkurenst végül sikerült szándékaitól eltántorítani. A további feladatok végrehajtására a Német Szövetségi Köztársaságban élő és állampolgársággal bíró, az emigráció körében ismert, „Burford” fedőnevű ügynököt jelölték ki. Az idős özvegy nem gördített akadályt az üzlet elé, talán még örült is neki, hiszen így teljesülhetett férje végső kívánsága.

Az adásvétellel egyidejűleg hozzákezdtek az akció második részének megvalósításához. „Burford” családjával együtt Münchenbe költözött és megkezdte a Kiadó új infrastruktúrájának kiépítését, illetve lépések történtek az Újváry-hagyaték hazajuttatásának érdekében. A Belügyminisztérium III/V-2. Osztály⁵ okmánykészítő egysége megbízást kapott a cég pecsétlenyomatainak elkészítésére, továbbá folyamatosan zajlottak a tárgyalások a budapesti Pallas Kiadóval, melynek célja egy, a Griffel történő közös vállalkozás létrehozása volt. A Pallas két fontos ok miatt kaphatott jelentős szerepet az akcióban. Egyrészt, mert rajta keresztül biztosíthatták a szerv inkognitóját és így tudtak burkolt formában pénzt pumpálni a működtetéshez. Másrészt személyi okok folytán a vásárlás ötletgazdájának számító „Burford”,⁶ illetve az özvegyet ismerő, „Hontos” fedőnevű ügynök eleve ezt a kiadót javasolta az együttműködésre.⁷ Előbb egy ilyen irányú szándékot rögzítő előszerződést terveztek elkészíteni, amit egyébként is feltételként szabtak „Burford” számára a müncheni telephely fenntartásához nélkülözhetetlen bérleti díj (forintban történő) finanszírozásához. Csak pár héttel később

hozták volna létre a vegyes vállalatot Interedition-Griff néven. A tárgyalásokon „Burford” jogi képviselőjét a szerv operatív kapcsolata, az egyik jogtanácsosi munkaközösség (JTK) vezetője látta el. Az elkészült szerződést titkos záradékkal kívánták ellátni, tisztázandó a III/I. Csoportfőnökség anyagi érintettségét, vagyis a költségek és bevételek tekintetében az egyharmados részvételi arányt. Közben az Interedition nevében a Pallas vezérigazgatója megszerezte az idegen nyelven megjelenő magyar lapok és folyóiratok terjesztési jogát, és az ehhez köthető 40 millió forintos állami támogatást. Elvi megállapodásra jutottak az Állami Könyvkiadóval, amely vállalta, hogy bevonja őket kiadványainak külföldi értékesítésébe.

A III/III. Csoportfőnökség közvetítésével tárgyalások zajlottak a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat képviselőjével is. A Kultúra igazgatója azonban hosszas győzködés ellenére sem volt hajlandó kizárólagos jogokat biztosítani az új kiadó számára a cég nyugat-németországi terítéseit illetően. Ezt a tevékenységet egyébként egy jobboldalinak tekintett magyar emigráns, bizonyos Katkó Sándor⁸ cége végezte (az ő pozícióit viszont éppen ezért nem nézték jó szemmel). Ekkor felmerült annak a lehetősége, hogy a Kultúrától megvonják a számára nagy bevételt hozó orosz lapok terjesztését, ezzel kényszerítve ki az együttműködést. Az Interedition hosszú távú működtetésének érdekében a Skála World Trade nevű vállalkozáson keresztül (az igazgatóságban helyet foglaló operatív kapcsolat közreműködésével) a szerv kísérletet tett a TDK videó- és hangszalagok kizárólagos magyarországi forgalmazásának megszerzésére. A szükséges nyugati fizetőeszközt svájci bankhitel útján akarták előteremtteni. „Burford” kapcsolatai révén elvileg a Pallas 1 millió dolláros kölcsönhöz juthatott évi 4–5%-os kamatra, amit az átvételt követően rögtön fel is kívánt ajánlani a Magyar Nemzeti Banknak további hasznosítás céljából. Ezt – az elképzelések szerint – az a MNB 6–7%-os kamattal forgathatta volna vissza gazdaságba, és a kamatkülönbözetből származó bevétel adhatta a későbbiekben a „Bayern München” németországi működtetésének alapját.⁹ Megfigyelhető, mennyire céltudatosan építette fel a szerv ezt a vállalkozást. A különféle támogatások és jogok begyűjtésével, a konkurenciára történő nyomásgyakorlással a hosszú távú működés feltételeit igyekezett biztosítani, stabil alapokra helyezni.

1988. október 3-8. között „Burford” megvásárolta a Griff Kiadót és a hozzákapcsolódó összes jogot, majd a terveknek megfelelően a vállalkozást egy közös cégbe szervezte a Pallas Lap- és Könyvkiadó Vállalattal. Az új cég az előirányoztathoz képest néhányhetes késéssel 1989. január közepén Griff Kontinent néven, mintegy 4 millió forintos alaptőkével jött létre. A III/I. Csoportfőnökség ennek egyharmadát a háttérből, amolyan csendestársként biztosította, cserébe viszont ugyanekkora részesedést kért a nyereségből. Ez az egyharmados rész, körülbelül 30.000 nyugatnémet márka, a jogok megszerzéséhez szükséges tőke volt. Eddig az akció viszonylag simán bonyolódott, a problémák azután kezdtek jelentkezni, hogy kiderült, a többiek nem készpénzzel, hanem ingó („Burford” Mercedes-Benz típusú személygépkocsija) és ingatlanvagyonnal (a Pallas 300 négyzetméteres irodahelységei) szálltak be üzletbe. A tőkehiány miatt a vállalkozás a működése során felmerülő mindennapos költségeket már az indulásánál sem tudta finanszírozni. „Burford” állítása szerint hatvan-, hetvenezer márkás hiány halmozódott fel, ezért az üzlettársak különböző ürüggyel folyamatosan pénzt kértek, majd követeltek az állambiztonsági szervtől. A fentieket lényegében megerősíti „Burford” szerv felé írt emlékeztetője is, amelyben megemlíttette, hogy a megbeszélések szerint a szerzői jogok, illetve a Belügyminisztérium támogatása adta volna a kezdőtőkét és kifejti, mennyi áldozatot hozott az új cég működése érdekében például a müncheni telephely bérleti díjának saját zsebből történő többszöri kifizetésével. A történetek okán – véleménye szerint – „szélhámos módon” becsapták.¹⁰

„Burford” ügyének vizsgálata során kiderült, hogy kapcsolattartójához és egyben beszervezőjéhez, Dalmady Györgyhez (a III/I-7. osztály operatív tisztjéhez) rokoni szálak fűzték, mi több korábban szomszédok voltak és így jól ismerték egymást. A beszervező néhány más, a „Bayern München”-hez hasonló akcióban („Kooh-i-Noor”¹¹, „Kolter”¹², „Terra”¹³) is fontos szerepet vállalt, illetve kapott. Különösen „Kolter” anyagai mutatnak párhuzamot „Burfordéval”. „Kolter”-t szintén a Német Szövetségi Köztársaságban, továbbá Ausztriában élő és működő, Magyarország akkori politikai

berendezkedésével nem szimpatizáló, emigránsok és szervezeteik megfigyelésére kívánták felhasználni. 1986. június 25-i beszerzése előtt kapcsolatban állt a magyar állambiztonsági szervekkel és már ekkor felvetődött egy operatív szempontból jól hasznosítható vendéglátóipari egység (szálloda vagy étterem) közös alapításának gondolata Bécs és a magyar határ közötti területen. Ez a hely alkalmas lett volna találkozók lebonyolítására, különböző okmányok és pénz tárolására, postafiók kialakítására. Az ügynök nem rendelkezett a megvalósításhoz szükséges anyagi erővel, ezért kérte a vámmentes ki- és beléptetés kedvezményének fenntartását. Elsősorban videokazettákkal és kozmetikai termékekkel kereskedett, de a lopott autókkal történő üzletelés sem állt távol tőle. Egy alkalommal éppen a Belügyminisztérium számára kínált ilyeneket megvételre, majd az elutasítás után ezeket a gépjárműveket „Kolter” a saját leendő autókölcsönzőjében kívánta hasznosítani. Végül erről a tervéről sikerült lebeszélni. Előfordult, hogy egyik tartójának egy táskarádió megvételére tett személyes kérését teljesítette. Munkájáért többször részesült „apróbb figyelmességben”. Egy-egy karton cigaretta, néhány üveg ital, amelyet dobozos sörrel, reklám kulcstartóval viszonzott. Születésnapját közösen ünnepelték meg Baján, ez alkalmat kihasználva tárgyi jutalomban részesítették. Titkos tevékenységébe bevonta feleségét is. A kapcsolat annyira szívélyessé vált az ügynök és tartói között, hogy felvetődött részéről a vele kapcsolatban álló állambiztonsági tisztek feleségeinek megismerése is. Azonban az üzleti vállalkozás alig egy év után elbukott. Az ellenőrző rendszabályok alkalmazása során bebizonyosodott, hogy – az ügynök hibájából – az időközben beindított étterem bérleti joga 1988. július 30-vel megszűnt. Túlzott kereskedelmi tevékenysége, nagyvonalú életmódja a dekonspiráció veszélyét hordozta magában, amiért a hálózatból történő kizárását kezdeményezték.¹⁴

„Kolter” a lopott autós üzletben méltó társra talált „Burford” személyében. Mindketten folytatattak ilyen irányú tevékenységet, de az átfedés nem csak ezért fontos, hanem azért, mert ismerték egymást, mi több, tudtak egymás ügynöki tevékenységéről – sőt még sokan mások is, akik között szintén akadtak hálózati személyek. Ez rávilágít arra, miért volt fontos érinteni a „Kolter”-ügyet, hiszen úgy tűnik, végső soron ennek a vizsgálata vezethetett a „Bayern München” fedőnevű akció bukásához.¹⁵ A magukat és egyúttal a vállalkozást is dekonspiráló személyek értelmetlenné tették az állambiztonsági szerv további közreműködését, ezért ki kellett vonulniuk a nemrégiben alapított kiadó mögül. Megállapították, hogy „Burford”-ot a háttérből feltehetően a nyugatnémet titkosszolgálat irányította, miként a kizárási javaslat megfogalmazta: „a bevezetett intézkedések, ellenőrzések a gyanút egyértelműen nem zárták ki”.¹⁶ A fenti ügyekben szereplő operatív tisztet 1989 tavaszán fegyelmi eljárás keretében lefokozták és elbocsátották,¹⁷ emellett az illetékes nyomozószerv vizsgálatot folytatott ellene, és 1990-ben bíróság elé került az ügye.¹⁸

Bizonyosnak látszik, hogy Márai Sándor műveinek kiadói joga nem lett a Griff Kontinent Kft. tulajdona. Márait 1988. március végéig több magyar kiadó megkereste művei publikálásával kapcsolatosan, de ezeket visszautasította, majd az 1989. február 22-én bekövetkezett halálával (alig egy hónappal a Griff Kontinent megalapítása után) a már megjelent írásaira vonatkozó kiadói jog – végrendelete alapján – a torontói Vörösváry Kiadó és Nyomdavállalat tulajdonosához, Vörösváry Istvánhoz és feleségéhez került.¹⁹ A Griff Kontinent 1990-ben néhány könyvet kiadott Budapesten, majd nevét 1990 július 1-vel Kontinent Kiadói Kft-re változtatták. 1997 őszén megkezdtek a vállalkozás felszámolását.²⁰

Az ügy dokumentumai megmutatják, hogy ezek az iratok mennyire adnak „reális” képet a bennük szereplőkről. Különös figyelmet érdemel ebből a szempontból a „Burford”-ról készített két állambiztonsági jellemzés. Az első az akció megkezdése előtt, a másik a végén készült. Az elsőben a jellemzést adó igyekezett „eladhatóvá” tenni az ügynököt, míg a másodikban már személyiségének negatívumaira helyeződött a hangsúly, és minden hájjal megkent ügyeskedő, megbízhatatlan személynek próbálták őt beállítani.

Az első szerint „Burford” 1957 januárjában fiatalon Ausztriába disszidált, majd pár hónap múlva Franciaországba került. Itt megpróbálták beléptetni az idegenlégióba, ezért kényszerült a Nemzetközi Vöröskereszt és édesanyja segítségével hazatérni. A második

szerint „Burford” 1956 decemberében disszidált, 1957 elején belépett az a francia idegenlégióba, ott kiképezték, de bevetés előtt megszökött. Mindkettő megemlíti, hogy hazatérése után a Kommunista Ifjúsági Szövetség tagja lett, az első ehhez hozzáteszi, hogy a rendszer lelkes hívének számított, míg a későbbi azt, hogy elutazhatott a moszkvai Világ Ifjúsági Találkozóra is. „Burford” a hetvenes évek elején családjával újból disszidált. Ezt az első jelentés több tényezővel magyarázta: leginkább anyagi és egzisztenciális érdekből hagyta el az országot, emellett megállapítást nyert, hogy korábban gázolós balesete volt, amely rá nézve súlyos pénzügyi terhet rótt. Albérliót vett magához, akiről később kiderült, hogy prostitúcióval kereste kenyerét, és ebből neki is kellemetlensége származott. A második jellemzés leírja, hogy 1964-ben csempészés miatt felfüggesztett börtönbüntetést kapott, 1966-ban gázolós baleset miatt büntették meg. 1968-ban vizsgálatot kezdeményeztek ellene és megállapították, hogy taxisként az általa „szobáztatott” lányoknak (szám szerint kilencnek) maga szállította a külföldi partnereket, kezelte az ezzel kapcsolatos pénzügyeket. A megszerzett valutát apránként a külföldön élő apjához küldte és a szerv véleménye szerint tudatosan készült a disszidálására.

Előbb Ausztriában élő édesapjához (aki az 50-es évek végén került Bécsbe) utazott, majd családi okok miatt a Német Szövetségi Köztársaságban telepedett le. A korábbi jellemzése szerint hamar csatlakozott a kint élő magyar emigráns csoportokhoz, ezen belül is főképpen a jobboldali körökhöz, akikkel viszont nem szimpatizált. Hobbiból gyűjtötte ezen szervezetek kiadványait, rendezvényeiken előbb hang-, majd videofelvételeket készített, ezeket archiválta. A nyolcvanas évek elején megkapta nyugatnémet állampolgárságot és ekkor került kapcsolatba (egy hazautazási engedély okán) Magyarország kölni képviselőjével, amelynek segítségével felvehette a kapcsolatot a Magyarok Világszövetségével (MVSZ). Ez utóbbi jelzése alapján kezdett vele foglalkozni a magyar állambiztonság. 1984-ben beszervezték, és ezután kapcsolata rendszeressé vált a magyar titkosszolgálattal. (A későbbi jellemzés szerint maga kérte a találkozást a belügyi megfelelő szerveivel, mondván különleges információk kerültek a birtokába.) Az első szerint munkáját hatékonyan végezte, mint megjegyezték róla, néha „túlzottan ügybuzgós” – személyének jellemzése itt véget is ért. A második is megemlítette, hogy munkáját „hazafiúi lelkesedésből” végezte, majd hozzátette, hogy 1987-től egyre többet utazott Magyarországra, a Belügyminisztérium tudtával aktívan bekapcsolódott a hazai ellenzéki mozgalmakba, számukra anyagokat hozott be, illetve juttatott külföldre. Ügynöki munkájának megkönnyítése és anyagi kompenzálása érdekében megkapta a vámmentes ki- és belépés kedvezményét, az úgynevezett M-800-at²¹, amely által legális lehetőséget kapott csempésztevékenység végzésére. Több millió forint értékben szállított árut Magyarországra, volt, hogy egyszerre egy egész kamionnyit. Valószínűleg a nagy mennyiség miatt többször megbukott a magyar határon (a szerv véleménye szerint adminisztrációs okokból), de végül mindig átengedték. 1988 tavaszán javasolta egy közös kiadó létrehozását elsősorban a külföldön publikáló magyar származású írók munkáinak ellenőrzése céljából: ennek eredménye lett a „Bayern München” fedőnevű akció. A kezdetektől veszteséges vállalkozásba Mercedes-Benz típusú gépkocsiját adta fedezetként, amit anyagi nehézségei ellenére 1987-től kezdődően legalább háromszor lecserélt, 1989 februárjában például egy vadonatúj kombi Mercedes-Benzre. Mindeközben tevékenységéért 1988 őszén megkapta a Haza Szolgálatáért Érdemérem arany fokozata kitüntetését is.²²

Az alábbi dokumentumokban az anonimizált részeket szögletes zárójel [...] alkalmazásával jelzem.

Dokumentumok:

1. Összefoglaló jelentés „Burford” ügyében, 1987. július 9.

Tárgy: „Burford” fn. ügynökről

Összefoglaló jelentés, Budapest, 1987. július 9.

[...] Az iskolából két évet végzett el, majd 1957. január 2-án – kalandvágyból – Ausztriába disszidált. Összesen hét hónapig tartózkodott külföldön, a kint töltött időszak alatt különféle lágerekben, vöröskeresztes menhelyeken hányódott, alkalmi munkákból élt.

1957. áprilisában illegálisan átkerült Franciaországba, ahonnan már májusban haza akart jönni, de a francia hatóságok – miután nem volt meg a nyugat-német és osztrák átutazási vízum – vonakodtak az engedélyt megadni. Megkísérelték rávenni arra is, hogy lépjen be az idegenlégióba. Ez elől kitért és végül a Nemzetközi Vöröskereszt és édesanyja segítségével (ő küldött részére a párizsi Magyar Nagykövetségre vasúti jegyet) 1957. júliusában hazatért Budapestre. A disszidálás körülményeiről idehaza kihallgatták, de eljárást nem indítottak ellene.

Hazatérése után – mint bőrdíszműves – így azonnal elhelyezkedhetett a Rákospalotai Bőr- és Műanyagfeldolgozó Vállalatnál, ahol sikerült beilleszkednie. Munkahelyi jellemzése szerint (1960.II.24): „... Sem munkája, sem politikai magatartása ellenkifogás nem merült fel. Társadalmi munkáját mint alapszervezeti titkár végzi, ugyanakkor a KISZ szervezetben is tevékenykedik. Többször elbeszélgettünk vele, mert disszidált és utána önként jött haza. Üzemünkbe jött dolgozni, s igyekezett a nyugati életformáról mindazokat a hazugságokat ismertetni, amelyek több fiatal – köztük őt is – megszedítették. Az elmúlt időszak alatt a munkáján keresztül bebizonyította, hogy helyrehozta hibáját, amit az is bizonyít, hogy részt vehetett a moszkvai VIT-en. Igyekszik a társadalmi munkákban mindenkor részt venni, bátran és harcosan hirdeti pártunk politikáját a tömegek között.”

1957-ben felvették a KISZ-be

[...] 1960-ban a fenti munkahelyéről kilépett és a Magyar Pamutiparnál (Budapest IV. kerület) helyezkedett el, majd azt is otthagya a Könnyűipari Szállítási Vállalatnál dolgozott 1963-ig.

1963. március 15-én a Dunakanyar Intéző Bizottsághoz került, Stefán László DIB-titkár gépkocsivezetője lett, aki így jellemezte őt: „... Munkáját becsületesen és lelkiismeretesen végzi, amely elsősorban hivatásszeretéből adódik. Politikai megnyilvánulásaira viszonylag fiatal kora ellenére is a világos és helyes állásfoglalás jellemző. Egyike azoknak a fiataloknak, akiket nem tévesztett a nyugati életforma és disszidálása utáni kiállása nagyban segítette a nyugati életmód leleplezését a fiatalok közötti nevelő munkában. Politikai és erkölcsi szempontból az elmúlt években bebizonyította, hogy hűségére számítani lehet.”

[...] Következő munkahelye (1966-tól) az Autótaxi Vállalat, ahol szintén ügyes, talpraesett dolgozónak tartották, s ahol a KISZ szervezet titkárává is választották.

1969.X.20-án a 20. sz. AKÖV-VOLÁN TOURIST üzemegységéhez került, mint bérautó átadó, átvevő, s itt sem merült fel kifogás sem a munkája, sem a magatartása ellen.

1970 júniusában a családjával együtt egy autós túrára indult (Csehszlovákia – Jugoszlávia – Ausztria útvonalat megjelölve), ahonnan nem tért vissza, Bécsben maradt.

Második disszidálásának okairól a következőket állapítottuk meg:

1966-ban súlyos testi sértés okozása miatt (egy gyalogos a Margit-hídon a kocsija elé lépett) 8 hónap javító-nevelő munkára, 10%os bércsökkentésre, valamint nagy összegű kártérítésre ítélték.

Ebben az időben kezdtek hozzá egy sas-hegyi lakásépítkezéshez is. Amikor a lakás elkészült, odavettek magukhoz egy albérlő-nőt, akiről hamarosan kiderült, hogy prostituált és valutázással is foglalkozik. Ennek a nőnek a révén ismerkedett meg egy bűnügyes rendőr őrnaggyal, akivel időnként telefonon beszélt és akiről – legalábbis neki úgy tűnt – azt feltételezte, hogy a rendőri érdekeknek megfelelően irányítja a prostituált tevékenységét. Amikor a lány lebukott, őket is felelősségre vonták és ez a bizonyos r. őrgy. Megtagadta tőlük a segítséget. A VOLÁN-nál sem találta meg a számítását (a beígért új kocsit helyett egy lehasznált autóval kellett dolgoznia), anyagi nehézségei támadtak.

Ezek az események torlódtak össze arra az időszakra, amikor az apja (aki 1959-ben a vagyonát kimentve disszidált) 1970-ben meghívta őket magukhoz. XX-es kocsival

utaztak ki, s amikor úgy döntöttek, hogy kint maradnak, a bérelt autót a bécsi Magyar nagykövetségen leadta.

Disszidálásukat követően néhány nap alatt kiderült, hogy apjának új feleségével nem tudnak együtt élni, ezért inkább a traiskirchen-i lágert választották, ahonnan végül is – bár eredetileg Svédországba akartak menni – az NSZK-ba, először Langenfeldbe, majd véglegesen Leverkusenbe kerültek. Itt városi alkalmazottként felvették a helyi állami közlekedési vállalathoz, ahol ma autóbuszsofőr csoportvezető és forgalomirányító.

[...] Feldolgozásának adatai szerint a második disszidálására „Burford”-ot alapvetően anyagi, egzisztenciális megfontolások készítették.

Az NSZK-ba történő beilleszkedés során a kölni Mindszenty Ház köréhez csapódott. Jelenleg már a Magyar Ház egyházközösségének elnökhelyettese.

Miután érdeklődési körének központjában mindig is a történelem állt (leginkább az 1944-48-as időszak – több párt rendszer izgatta) hamar átlátta a Mindszenty Ház köré tömörült emigránsok politikáját és kezdte őket kritikus szemmel vizsgálni. (Mint személyes megismerésekor kifejtette: „... hamar rájöttem, hogy ezekkel a „beverneky kemény farkasokkal” nem lehetek – nem is voltam soha – egy platformon, de miután az NSZK-ban ők beszélik a magyar nyelvet, hát nem szakítottam meg velük a kapcsolatot, sőt elkezdtek érdekelni, ezért érdeklődésemnek megfelelően nekiláttam összegyűjteni először a kiadványaikat – kb. 1500 eredeti emigrációs kötetem, kiadványom van – majd hobby szerűen a hangjukat, végül pedig a képeiket videó szalagon...”)

Az NSZK-ban működő jobboldali emigráció minden rendezvényére és megmozdulására meghívják, archívumait szem előtt tartják.

1982-ben családjával együtt elnyerte az NSZK állampolgárságot.

Szintén 1982-ben fordult hazautazási engedélyért a kölni képviselőhöz, ekkor került személyes kapcsolatba Kéri elvtárral. Kapcsolatuk rendszeressé vált, s ő szívesen megosztotta ismereteit a konzullal. Kéri elvtárs révén idehaza felvette a kapcsolatot a „Honfitársak” Rezidenturával²³ is, melynek jelzése alapján megkezdtuk feldolgozását, miután kiderült róla, hogy az NSZK-ban tevékenykedő szélsőjobboldali emigrációban rendkívül széleskörű ismeretkörrel és kiváló hírszerző lehetőségekkel rendelkezik.

Feldolgozásának eredményeként 1984. április 13-án belügyes fedéssel végrehajtottuk személyes megismerését és leválasztottuk a bonni rezidenturáról, valamint az MVSZ-ről.

Miután rendszeresen hazajár itthon élő édesanyjához, több alkalommal volt módunk személyes találkozókat végrehajtani vele, mely találkozókat az ügynök tanulmányozásán túl információszerzésre is felhasználtuk.

Írásos beszámolókat kértünk tőle, s irányításunk alapján rész vett a X. Szabadságharcos Kongresszuson.

Információi értékesek, videó szalagon rögzített dokumentumfilmjei újszerűnek és korszerűnek bizonyultak. (Pl.: filmre vette a kongresszus megnyitóját.)

Kapcsolatunk rendszeressé vált, a feladatoktól nem vonakodik, azokat készségesen végrehajtja. Információi, feljegyzései jól szerkesztettek, logikailag jól felépítettek, megalapozottak. Sok vonatkozásban tartalmaznak új elemeket. Kapcsolatunk jelenlegi szintjét figyelembe véve „Burford” részünkre kifejtett tevékenysége messzemenően megfelel a követelményeknek.

Szervünkhöz és a titkos együttműködéshez való viszonya egyértelműen jó. Ellenőrzöttek őszinte, a feléje megnyilvánuló bizalomért hálás. A konspirációs feltételeket, követelményeket elfogadja, az operatív tevékenységben kezdeményező és öntevékeny, sőt időnként túlzottan ügybuzgós is.

Kifejezetten jónak mondható együttműködési készsége elvi-politikai meggyőződéséből fakad, emellett kedvét leli a konspiratív munkában is [...]

Dr. Dalmady György r. szds.

[3.2.1 Bt-3735/4 „Burford” 21–25. Géppel írt tisztázat dr. Dalmady György saját kezű aláírásával. Az aláírás mellett kézzel: „Összeköttetési rendszer? Nyúl X.8.”, alatta kézzel: „»Burford« egy budapesti levélcímmel rendelkezik s virágnyelvű küldeménnyel jelezheti rendkívüli találkozó kérését. A központ hasonló módon, a levélcím nevében fogalmaz.”]

2. Intézkedési terv az Újváry-Griff Verlag megvételére, 1988. augusztus 15.

Tárgy: Újváry-Griff Verlag (kiadó) megvételére
Intézkedési terv, Budapest, 1988. augusztus 15.

A 67-46/91-7/88. sz. Főcsoportfőnök-helyettes elvtárs által jóváhagyott javaslatban foglaltak, valamint az üggyel kapcsolatos további utasítások alapján az Újváry-Griff (továbbiakban „Bayern München”) ügyben javasoljuk az alábbi intézkedési terv végrehajtását engedélyezni.

Kiadói jogok a „Bayern München”-nél:

A kiadó az NSZK-ban működő egyik legjelentősebb magyar emigráns kiadó.

A BM III/I-7. Osztálytól megkapott adatok szerint kapcsolatban áll többek között az Új Látóhatárral, az Irodalmi Ujsággal, valamint a nyugat-európai emigráns központokkal. Eddigi és még megerősítésre szoruló információink szerint olyan kizárólagos jogokkal rendelkezik mint Márai, Vaszary, Faludy könyveinek kiadása. A kiadó megvétele esetén tehát csak jogokat vennénk meg, amelyet az alább megjelölt módon kívánunk operatív célból kihasználni.

A kiadó megvásárlásának előzményei:

„Hontos” fn.²⁴ titkos munkatársunk jelezte a kiadó eladásának tényét, amelynek alaptétele (Újváry végrendelete miatt) az, hogy magyar tulajdonba kerüljön. A Kultúra Külkereskedelmi Vállalat is tudomást szerzett a Kiadó áruba bocsátásáról és felvette ... igazgatón keresztül a kapcsolatot az örökösrel, Ursula von Újváry München, Titurel str. 2. szám alatti lakossal, valamint a Művelődési Minisztérium Kiadói Főigazgatóságával.

Előzetesen megállapodtak abban, hogy Ursula von Újváry 30.000,- DEM-ért („Hontos” 15.000 DEM-t jelentett) a Kultúra kész megvásárolni a kiadót, s ehhez a kiadói főigazgatóságban lelkes támogatót talált.

Ez a forma operatív érdekeink miatt nem lenne előnyös, ezért felvettük a kapcsolatot a BM III/III. Csfség.²⁵ közreműködésével Szabó Józseffel, a Kultúra igazgatójával.

Szabó elvtárs megértette jogos igényünket, nevezetesen, hogy a kiadó általunk történő megvásárlása esetén a Belügyminisztérium szinte teljes egészében át tudná fogni az NSZK-ban publikáló magyar emigrációt, esetleg aktív intézkedéseket tudna foganatosítani.

Mindezek mellett politikai nyitódásunk is abba az irányba hat, hogy emigráns írók politikailag publikálható (tehát nem szélsőségesen ellenséges) műveit megjelentetjük, amely bizonyos politikai játékot biztosíthat az országunknak.

A harmadik dolog, amely a kiadó megvétele irányába hat, az üzleti szempont.

Történetesen a Magyarországon forintért kinyomtatható könyveket Nyugat-Európában konvertibilis valutáért lehetne eladni.

Mindezek után a Kultúra Vállalat igazgatója úgy döntött, hogy kész a vállalati érdekeket a BM operatív érdekei alá rendelni.

„Hontos” tm-el²⁶ történt egyeztetés után azt a javaslatot alakítottuk ki, hogy a Siklósi Norbert által vezetett Lapkiadó Vállalat vegye át az üzletet a Kultúra Külkereskedelmi Vállalattól, és az üzleti konstrukciót a következőképpen alakítsuk ki.

A működési elképzelés tekintetében Ursula von Újváry idős korára [...] tekintettel operatív kapcsolatunk dr. Papp János (volt katonai bíró, Papp Géza a III/I-7. o. [osztály] volt munkatársa öccse) a Pallas lapkiadó vezérigazgatójának a KÜM²⁷ Konzuli Főosztálya által hitelesített megbízólevelével megindítja Ursula von Újvárynál a kiadó megvételét oly módon, hogy azt első lépésben „Burford” fn. NSZK-ban élő ügynök vegye meg.

El kell hitetni, hogy a fennálló polgári szabályok olyan magas illetéket, illetve kaucióss összeget követelnek meg abban az esetben, ha külföldi cég kerül vegyes vállalati formában újonnan bejegyzésre, hogy az, az elhunyt férje végakarátát veszélyeztethetné. Figyelembe kell venni az időtényezőt is, amely a magyar gyakorlat szerint 2-3 évet is igénybe vehet. „Burford” szóbeli, esetleg írásbeli garanciát vállal arra, hogy később az újonnan életbe lépő társasági törvény alapján, gazdaságossági szempontok figyelembevételével létrehozza a vegyes vállalatot az Interedition nevű magyar céggel,

így Josef Újváry végakarata mind formailag, mind tartalmilag is teljesül. Ebben az esetben a vételárat nem a Pallas, hanem „Burford” beiktatásával a III/I. Csfség fedezi.

Amennyiben Ursula von Újváry, illetőleg jogi képviselője ebbe nem mennek bele és szigorúan ragaszkodnak a végrendelethez, nevezetesen csak magyar hivatalos személynek adják el, úgy erre vonatkozóan az alábbi alternatívával kell rendelkezünk.

„Burford” mind a Pallas-Interedition Újváry-Griff leendő német igazgatója megbízást kap a Pallas-tól, hogy az üzletet a Pallas-Interedition nevében bonyolítsa le. (Mindkét típusú megbízólevéllel rendelkezik dr Papp János).

Lehetőséget látunk abban is, hogy már a tervben említett forintért nyomtatott könyveket valutáért értékesítenénk, illetve az Interedition reklámszervező tevékenységet folytatna az NSZK-ban a kiadó felhasználásával. Amint a vegyes vállalat rentábilissá válik, a nyereség az alábbi módon kerül elosztásra: 1/3 rész „Burford”, 1/3 rész Pallas, 1/3 rész III/I. Csfség. Amíg azonban a vegyes vállalat nem alakul meg, addig rentabilitás esetén a Csfség. 2/3-os nyereségre tesz szert.

Az első könyvek kiadását pedig Ft-ért a Pallas költségvetéséből biztosítaná. Az ügyért hazai bázison a BM III/I-1. osztály, „Burford” fn. ügynöki feladatok ellátása tekintetében a BM III/I-7. osztály a felelős. Az üggyel összefüggő külföldön végrehajtandó operatív akciók felelőse azok jellegétől függően mindkét osztály.

Javaslat:

Javaslom, hogy a vételárat (30.000 DEM) a BM III/I. Csfség. – a későbbi elszámolások egyszerűsítése miatt – egészében vállalja akkor, ha a kizárólagos kiadói jogok ténylegesen az örökös rendelkezésére állnak.

Dr. Dalmady György r. százados
Dr. Balogh János r. százados
Kistamás Benő r. alezredes, osztályvezető
Gubcsi Tibor r. őrnagy, osztályvezető

Javaslom: Dr. Kocsis Kálmán r. alezredes, csoportfőnök-helyettes

[ÁBTL 3.2.5 O-8-821 „Bayern München” 35–38. Géppel írt tisztázat dr. Dalmady György, dr. Balogh János, Kistamás Benő, Gubcsi Tibor és dr. Kocsis Kálmán saját kezű aláírásával.]

3. Jelentés „Burford” fedőnevű ügynök ügyében, 1988. november 9.

Tárgy: „Burford fedőnevű hírszerző ügynök ügyében

Jelentés, Budapest, 1988. november 9.

Jelentem, hogy 1988. november 6-án – nyilvános helyre szervezett – találkozó keretében (ünnepélyes keretek között) átadtam „Burford” fedőnevű ügynökünknek a részére 119/543/1988 számon jóváhagyott, A Haza Szolgálatáért érdemérem arany fokozatú kitüntetését.

„Burford” az erkölcsi megbecsülést megatódottan fogadta, s biztosított arról, hogy továbbra is a tőle megszokott színvonalon végzi feladatait.

Fegyelmzetten tudomásul vette, hogy a kitüntetés mi örizzük, a kitüntetéssel járó 5000,- Ft, azaz ötezer Ft-t – elismervény ellenében (mellékelve) – átvette.

Kérem az összeg elszámolásának engedélyezését.

Dr. Dalmady György r. százados

[ÁBTL 3.2.1 Bt-3735/4 „Burford” 178. Géppel írt tisztázat dr. Dalmady György saját kezű aláírásával. Aláírás alatt kézzel: „L: Kistamás 11/14”.]

4. Jelentés „Bayern München” ügyben, 1988. november 16.

Tárgy: „Bayern München” ügyben
Jelentés (Budapest, 1988. nov. 16.)

Jelentem, hogy a „Bayern München” ügyben 1988. október ill. november hónapban az alábbi események történtek:

Külföldi vonatkozásban:

Operatív akció keretében, amelyet dr. Dalmady György és dr. Balogh János Elvtársak hajtottak végre, megtörtént a „Bayern München” objektum tulajdonba vétele, illetőleg a működési engedély megszerzése „Burford” fn. ügynök nevére.

A vállalat rendelkezik lap- és könyvkiadási joggal, forgalmazási jogokkal hang- és videoszalag valamint CD-lemez és hagyományos hanglemez vonatkozásában.

Mindezekon túlmenően népművészeti termékek forgalmazási jogával is.

„Burford” fn. ügynök a Központ döntése értelmében megkezdte Leverkusen Gustav Heinemann 40 sz. alatti lakásának felszámolását és müncheni településének megszervezését.

Első lépésként kibérlésre kerül a München 50. Ratold str. 26. sz. alatti lakás, mint firma telephely.

Egyidejűleg az ügynök megkezdte egy másik lakás ill. irodahelységnek megfelelő lakás illetve ingatlan felkutatását.

„Burford” felesége is felszámolja leverkuseni munkahelyét és új álláslehetőséget keres Münchenben.

Lépések történtek az Újváry-hagyaték mielőbbi hazajuttatása iránt.

Hazai vonatkozásban:

Felvettük a kapcsolatot a cég müncheni bejegyzése miatt szükséges pecsétlenyomatok elkészítése végett a BM. III/V-2. osztállyal.²⁸ Az elkészítés határideje: 1988. november 20.

Találkozósort tartottunk Siklósi Norbert elvtárral a Pallas Kiadó vezérigazgatójával, amelyek során bemutatásra került „Burford”, valamint az érdemi munka előkészítése folyt, illetve folyik.

Ezekon a találkozókon egyértelműsítettük, hogy a Griff Verlag kiadói működésével kapcsolatos további költségeket a Pallas fizeti.

Az első – a lakási illetve firma telephely béreléséhez szükséges – összegeket, beleértve a kauciót is a Pallas Ft-ban az ügynök rendelkezésére bocsátja mihelyt létrejön egy előszerződés az ügynök és a Pallas között, amely a Griff-Interedition vegyes vállalat alapítását irányozza elő.

Az előszerződés megkötésének határideje: 1988. november 30.

Az előszerződés alapján az Interedition-Griff vegyes vállalatot, illetve annak alapító okiratát az alábbi módon hozzuk létre illetve készítjük el:

A Pallas részéről dr. Törő András vezető jogtanácsos a csfség. részéről dr. Papp János op. kapcs.²⁹ az 59 sz. JTK. vezetője jár el az ügyben, utóbb mint „Burford” képviselője.

Az elkészült szerződést záradékkal látjuk el, amelynek értelmében kikötjük, hogy a csfség. milyen anyagi részesedést kér az üzleti konstrukcióból. A záradékot csak dr. Papp és Siklósi Norbert ismerheti, egyébként az titkos.

A vegyes vállalati okirat elkészítésének határideje: 1988. december 31.

Siklósi elvtárs az ügyben itthon előkészítette az alábbi rentabilitást célzó intézkedéseket:

Megszerezte az Interedition számára az összes idegen nyelven megjelenő magyar lap és folyóirat terjesztési jogát. (ezzel együtt 40 millió Ft dotációt.)

Elvben megállapodott dr. Drucker Tiborral az Állami Könyvkiadó vezérigazgatójával, jövőbeli kiadói munkáját a Griff-Interedition cégnek segíteni fogja, ugyanakkor ez utóbbi is részt vesz az ÁKV³⁰ külföldre irányuló terjesztési feladataiban.

Előkészítette a CIB-nél illetve a Magyar nemzeti Banknál azt, hogy bankgaranciát adjanak az alábbi módon felveendő hitelhez:

Egy svájci bank „Burford” emigráns kapcsolatának 0,5%-os közvetítői tevékenysége mellett hajlandó évi 4-5%-os kamatfeltételek mellett 1 millió kölcsönt nyújtani a Pallas részére.

A Pallas ezt a pénzt átveszi, de tovább is adja az MNB-nek népgazdasági hasznosítás céljára 6-7%-os kamattal.

A kamatkülönbségek a Griff-Interedition valutáris alapját, illetve forgótókat jelentenek.

Operatív úton a BM III/III. Csfség. segítségével felvettük a kapcsolatot a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat vezérigazgatójával, a célból, hogy biztosítsuk „Burford” számára az NSZK-ban a terjesztés kizárólagos jogát, mintegy megerősítve a Griff-Interedition anyagi érdekelttségét és egyben gyengítve a jobboldali emigrata [sic!] Katkó László helyzetét, aki jelenleg a Kultúra számára értékesít az NSZK-ban.

Szabó József, a Kultúra igazgatója több órás beszélgetés után sem hajlott arra, hogy azonnal leállítsa az üzleti kapcsolatot Katkóval, mindössze a verseny szellemét állandóan hangoztatva azt ígérte meg, hogy segíteni fogja egyelőre Katkó mellett „Burford” ilyen jellegű tevékenységét is.

E beszélgetésünkről beszámoltunk Siklósi elvtársnak is, aki elmondta, hogy nincs nagy vész, mert ha elveszi az orosz nyelvű lapok terjesztési jogát a Kultúrától, úgy az teljesen instabil helyzetbe kerül, hiszen bevételük nagy része az orosz nyelvű kiadványok terjesztéséből származik.

Ezért meg fog állapodni Szabóval, hogy az orosz lapokat nem vonja az Interedition hatáskörébe, ha biztosítja „Burford” részére a kizárólagosságot.

Szintén a jövőbeli gazdaságosság biztosítása céljából operatív kapcsolatot létesítettünk a Skála World Trade felé.

Ennek keretében meg szeretnénk szerezni a TDK videó- és hangszalagok kizárólagos magyarországi értékesítésének a monopóliumát.

Javaslat:

A határidős feladatok pontos végrehajtása mellett a konkrét kiadói tevékenység beindítása.

Földi László Elvtárs folyamatos bevezetése az ügybe, illetőleg az ügy átadása (az 1.o.-on,)³¹ részére.

Külföldi akció végrehajtása a firma telephely biztosítása, operatív szempontok szerinti kiválasztása érdekében.

Az Újváry-hagyaték mielőbbi beszerzése tárgyalási alap céljából a jövő kiadói tevékenysége vonatkozásában.

Dr. Balogh János r. szds.

[ÁBTL 2.5 O-8-821 „Bayern München” 94–97. Géppel írt tiszta dr. Balogh János saját kezű aláírásával. Az irat elején kézzel: „L. Kocsis 11/17”, a dokumentum végén kézzel: „L: Kistamás 11/21.” és „Igen! Gubcsi”, valamint „Egyetértek, Cseterki” megjegyzések olvashatóak.]

5. Jelentés „Bayern München” közös vállalat és „Burford” ügyében, 1989. május 12.

Tárgy: „Bayern München” közös vállalat és „Burford” ügyében

Jelentés, Budapest, 1989. május 12-én

Főcsoportfőnök-helyettes elvtárs utasítására fenti tárgyban megjelölt vállalat, valamint az ügyben működő „Burford” fn. ügynökünk jelenlegi helyzetével kapcsolatban jelentem:

[...] 1956 decemberében disszidál. Jelentkezik a francia idegenlégióba, felveszik és kiképzik. Bevetése előtt megszökik, frankfurti, illetve bécsi nagykövetségünkön keresztül

– élve az amnesztia adta lehetőségekkel – 1957 nyarán hazatér. Alkalmi munkákat vállal, majd elhelyezkedik a Volán (TEFU) vállalatnál, később a Főtaxinál. Közben aktív propagandatevékenységet folytat korábbi disszidálása és visszatérésének magyarázata érdekében., melynek lényege: csalódott a kapitalista társadalomban, de „proletár-elkötelezettsége” hazahozta stb. A jó fellépésű és agitatív fiatalembert a KISZ felkarolja, még az évben KISZ vezetőségi tag lesz, majd kiküldik a moszkvai VIT-re. 1964-ben csempésztevékenységen megbukik, felfüggesztett börtönbüntetésre ítélik. 1966-ban gázolásért kap szintén büntetést, majd környezete 1968-ban figyel arra, hogy külföldiekkel és „szobáztatott” lányokkal nagy forgalmat bonyolít lakásukon. A vizsgálat megállapította, hogy kilenc lányt foglalkoztatott „Burford”, akikhez a külföldi partnereket taxifuvárjai közben ő hajtotta fel és szállította lakásra, illetve vissza, a pénzt is ő kasszírozta. A házkutatás során az összegyűjtött valutát nem találták meg, mert mint „Burford” később bizalmi kapcsolatainak lakóhelyén elmondta – egy spárgán leeresztette a WC-kagylóba, majd a rendőrség távozása után visszahúzta. [...] „Burford” már ekkor tudatosan készült az újabb disszidálásra, szorgalmasan tovább gyűjti a valutát és folyamatosan kijuttatta az ekkor már (1960-tól) Ausztriában élő, régiségkereskedéssel foglalkozó apjának. Felesége szabadulása után feleségével, gyermekeivel, valamint testvérével együtt disszidál 1970-ben és előbb apjánál Ausztriában, majd az NSZK-ban telepednek le. 1983-ig tartó pályafutását nem ismerjük.

1983-ban felbukkan az NSZK-beli külképviseleteinken és mint az ottani magyar emigráció egyik prominens személyisége ajánlatot tesz különböző elvtársainknak. (Sáringer, Kéri, Kistamás stb.) Tálaltságára utaló magatartása, illetve gyanú miatt mindannyian elutasítják.³² Rövidesen Budapesten jelenik meg és az MVSZ-ben tesz hasonló lépéseket. Az óhaza iránti hűségnyilatkozatai, ügybuzgalma, ajándékozásai következtében „felfigyelnek” rá. „Burford” 1984 elején egy alkalommal nyíltan közli az akkor még ott dolgozó Lelkes Lajosné elvtársnővel, hogy olyan fontos adatok birtokába jutott az emigrációval kapcsolatban, amihez feltétlenül kéri a BM illetékesek meghallgatását. A jelzést a 7-es Osztály, Dalmady György kapta meg. Tekintve, hogy „Burford”-ot gyerekkora óta ismeri, minthogy rokonok, és mert egymás melletti házban nőttek fel – feltételezhető, hogy ezen korábbi gyermekkori, illetve rokoni kapcsolat alapján döntött úgy, hogy beszerzésére javaslatot tesz, noha „Burford” fentiekben leírt előéletére vonatkozóan ekkor már minden adat rendelkezésre áll. A beszerzést 1984-ben végrehajtja. „Burford” aktívan dolgozott az NSZK és osztrák emigrációban, onnan számos információt, esetenként anyagot, anyagmintákat, sajtótermékeket, filmfelvételeket stb. szállított. Munkájáért anyagi ellenszolgáltatást nem kért, mert azt „hazafiúi lelkesedésből” végzi.

1987 elejétől észrevehetően egyre inkább „hazafelé” kezd dolgozni. Sokat tartózkodik az országban, részt vesz az alternatív mozgalmak akkor még kezdeti szervezkedéseiben, részükre be és tőlük ki anyagokat szállít. Hogy ezen kettős hírszerző pozícióját biztosítsuk – kezdetben esetlegesen, majd 1987 januárjától 1989 márciusáig folyamatosan M-800-as kedvezményben részesítettük. „Burford”-dal Dalmady közölte, hogy az M-800-at kihasználhatja csempésztevékenységre, ily módon kompenzálja szervezetünk „Burford” részére azt a körülményt, hogy magas színvonalú munkájáért nem tudjuk kellő dotációban részesíteni. „Burford” hatalmas mennyiségű árut mozgat a határon keresztül – ennek egyik tétele az 1988-ban behozott 25 darab videorecorder 3 millió forint értékben, valamint az ugyancsak 1988-ban egy kamionnal beszállított szervizállomás műszaki berendezése, amely testvére tulajdona volt, most pedig Siklósi Norbert fia üzemelteti itt Budapesten. Az M-800-as ellenére (feltehetően adminisztratív hibák miatt) „Burford” esetenként megbukik a vámszerveknél, de minden esetben operatív érdekből tisztázzuk. 1987 elejétől munkanélküli, mivel előző állásából (egy buszvállalat sofőrje volt) elbocsátották. [...] 1987 januárjától napjainkig gyakorlatilag munkanélküli. Ez időben kezdi közös vállalat alapítási terveivel bombázni a Központot. Egyénileg próbálkozik különféle magyar kisszövetkezetekkel (Coopinvest, Villac stb.), de tőke hiányában sehol sem jár sikerrel. Szervezetünket is többször megpróbálja bevonni ezekbe az ügyletekbe, de nem reagálunk rá 1988-ig. 1988 tavaszán felveti, hogy közös kiadó vállalatot kellene létrehozni az emigráció sajtó és irodalmi kiadványainak ellenőrzése, manipulálása stb. érdekében. A Pallas kiadóvállalatot jelölte meg optimális

partnerként. Segítséget kért szervünkön keresztül Siklósi Norbert-tel és a Kultúra igazgatójával Szabó elvtárrsal történő tárgyalások megszervezéséhez. A gondolatot felkaroltuk, s a közvetítő szerepen túl saját érdekeinket is felismerve az ügyben konkrét terv és javaslat készült, melynek értelmében közös vállalat létrehozására kerülne sor Siklósi Norbert és „Burford” között. Később az ötletet finomítva szervünk teljes részvételét is belekalkuláltuk a vegyes vállalat létrehozásába oly módon, hogy a négymillió forintos alaptőkével induló vállalatot 1/3-1/3-os arányban mi is támogatjuk anyagilag, majd pedig anyagi részvételünk arányában a nyereségből is hasonló, azaz 1/3-os arányban részesülünk. A társasági szerződés 1988 őszén létrejött, illetékes magyar és NSZK-hatóságok jóváhagyták. Így a működés feltételei megteremtődtek. Azóta kiderült azonban, hogy az 1/3-os tőkerészesedést kizárólag szervünk fizette be 30 ezer DM formájában, amelyből Siklósi Norbert és „Burford” az úgynevezett szerzői jogokat megvásárolta. „Burford” készpénzt egyáltalán nem, tőkerészesedésként Mercedes 300 típusú gépkocsiját ajánlotta fel, illetve Siklósi ezt fogadta el. Siklósi ugyanakkor a rendelkezésére álló 300m²-es (Pallas kiadóvállalat) irodahelyiségét tudta be alaptőkeként, készpénz onnan sem került a vállalati kasszába. A vállalkozás emiatt mindmáig sem beindulni, sem működni nem tud, mivel indulótőke hiányában a minimális tevékenységet sem tudják finanszírozni. Siklósi, majd „Burford” részéről kezdetben óvatos formában, majd később egyre erőszakosabban tapasztaltuk puhatolódzást, majd követelődzést, hogy „a közös érdek alapján” segítsük anyagilag a vállalat beindulását, illetve további működését. Minthogy ennek semmiféle jogalapja és operatív indítéka sincs a kérésüket vagy követelésüket megtagadtuk, illetve visszautasítottuk. „Burford” ma már 60-70 ezer DM-es hiányokról beszél és ezt rajtunk próbálja behajtani. Követelése megalapozatlan, mert ő azt is behozott tőkerészként említi, amit testvére Siklósi-nak teljesen magánügyletként adott el, tudniillik a szervizállomást – amelynek nemhogy szervezetünkhöz, de még a „Bayern München” közös vállalathoz sincs semmi köze, illetve összefüggése.

Hasonlóan próbálja összemosni gyermekei iskoláztatási költségeit a szervezeti felelősségünkkel. Leányát ugyanis közbenjárásunkra az MVSZ havi 5.000,- forint ösztöndíjban részesíti és amikor ugyanezt a kedvezményt fia részére is kérte, de teljesíteni már nem tudtuk (és nem is akartuk) kezdett a Dalmady – szervünk ígéretére és kötelezettségvállalására hivatkozni. Megállapítottuk, hogy követelései más szempontból is megalapozatlanok és valótlanok. Ugyanis azt állítja, hogy 1987 január óta semmiféle jövedelme nincs és szervünk érdekében létrehozott közös vállalati ügyben csak eladósodott. Ugyanakkor 1987-ben egy 300-as dízel Mercedes gépkocsival rendelkezett, melyet 1987 őszén egy másik azonos típusúra cserélt, azt 1988 nyarán egy ugyancsak Mercedes 300-as kocsira cserélte, ezt pedig ez év februárjában cserélte ki egy vadonatúj Mercedes combi gépkocsira.

„Burford” a „Kolter” ügyben kompromittálódott. „Kolter”-rel és a „Kolter” ügyben szereplő további hálózati személyekkel és kívülállókkal rendszeres kapcsolatot tartott és tart fenn mind a mai napig. A hálózati személyek egymást ismerik, szervünkhöz való tartozásukat egymásnak felfedték és „Burford” mindmáig velük – így Siklósi-val is – ilyen alapon működik együtt. A nagyarányú csempésztevékenység valamennyi változatában „Burford” szerepel. A lopott gépkocsik behozatalában közreműködött, egy gépkocsi Magyarországról történő kilopását ő szervezte.

Megjegyzés

1988 őszén – kiemelkedő hírszerző tevékenységéért – Haza Szolgálatáért Érdemérem arany fokozata kitüntetésben részesítettük. Ekkortól kezdve kérte, hogy őt minősítsük át hivatásos munkatárssá és öccsét – „akiért a legteljesebb mértékig kezességet vállal” – saját maga helyett ügynökként foglalkoztassuk a továbbiakban. Egyben kérte, hogy hírszerző szervezetünk pártszervezetének tagja lehessen.

Karakterének kiegészítéseként megjegyzendő, hogy „Kolter” ügyben lezajlott vizsgálat során „Burford” őszintétlen, hazudozó és félrevezető magatartást tanúsított és tanúsít mind a mai napig. Kirívó példaként említem, hogy április 6-i találkozómon

délelőtt írásban feljelentette volt kapcsolattartóját Dalmady-t, ugyanaznap délután vele is találkozott és átadta Dalmady-nak a közös ügyletükből származó 27 ezer schillinget.

Az ügynök előéletéből és céltudatos törtetéséből, az általa hangoztatott nehéz egzisztenciális helyzetének ellentmondó, költekező életviteléből és nem utolsósorban karakteréből kiindulva erős logikai alapjai vannak feltételezésnek, hogy „Burford”-ot tálalták részünkre és tevékenységét most is irányítják. Erőszakos kísérletei, hogy a BM hírszerzés legmagasabb szintű vezetőivel valamilyen formában kapcsolatot teremtsen (levélküldések, telefonálgatásai) ezt csak alátámasztják.

Ettől eltekintve – és függetlenül a „Bayern München” vegyes vállalattal összefüggő hírszerzői érdekeltségünket és terveinket mind „Burford”, mind Siklósi szinte mindenütt és minden formában – ahogy azt már többször jelentettük – a legteljesebb mértékig dekonspirálták. További részvételünk az ügyben csak újabb jelentős anyagi és erkölcsi veszteségeket okozna szervünknek.

„Kiugrásunk” a már elköltött 30.000 DM-es veszteséggel most megoldható – sőt a jelenlegi szituációban még egy olyan „gentleman-agreement” megállapodással is zárhatnánk az ügyet, amely a későbbiekben biztosítaná számunkra ennek az összegnek a megtérülését is.

Szücs Gábor r. alezredes, alosztályvezető

[ÁBTL 3.2.1 Bt-3735/4 „Burford” 193–197. Géppel írt tisztázat Szücs Gábor saját kezű aláírásával.]

6. Javaslat „Burford” fedőnevű hálózat kizárására, 1989. november 8.

Tárgy: „Burford” fn. hálózat kizárására

Javaslat, Budapest, 1989. november 8.

A Dalmady ügyben folytatott vizsgálat tényei, adatai alapján megállapítható, hogy „Burford” fn. ügynök a hírszerzés számára végzett munkája során súlyosan megsértette az operatív szabályokat, a hálózattól elvárt emberi, erkölcsi normákat. Együttműködése olyan mértékben dekonspirálódott, hogy további foglalkoztatása lehetetlenné vált.

A vizsgálat során felmerült a gyanú, hogy „Burfordot” tálalták és tevékenységét a BND³³ irányításával, megbízása alapján végzi. Magatartása azt a feltételezést az utóbbi időben tovább erősítette, a bevezetett intézkedések, ellenőrzések a gyanút egyértelműen nem zárták ki.

A fentiek alapján javaslom „Burford” fn. ügynök hálózatból való kizárását engedélyezni.

Tekintettel arra, hogy a hálózat ügyében a bírósági eljárás még nem zárult le, javaslom, a kizárási határozatot annak befejeztéig ne ismertessük „Burford”-al.

Anyagát javaslom irattározni.

Szücs Gábor r. alezredes, alosztályvezető

Komjáthy László r. őrnagy

Kistamás Benő r. ezredes osztályvezető

[ÁBTL 3.2.1 Bt-3735/4. „Burford” 203–204. Géppel írt tisztázat Szücs Gábor, Komjáthy László és Kistamás Benő saját kezű aláírásával.]

- ¹ Lásd 2. dokumentum. Újváry Sándor még Budapesten alapította kiadóját, majd Münchenben szervezte újjá. A kiadó többek között eredeti munkákat tett közzé, mint pl. Márai Sándor műveit, és Mérari Tibor Nagy Imréről szóló könyvét, illetve régebbi kötetek nyomtatott ki újból. Borbándi Gyula: *A magyar emigráció életrajza 1945–1985*. II. köt. Budapest, Európa Könyvkiadó, 1989. 139.
- ² Újváry Sándor író, könyvkiadó (Kassa, 1904–München, 1988).
- ³ Pontosán nem derül ki, hogy kitől származik ez az információ, az 1988. július 5-én keltezett jelentés határozottan állítja a fenti szerzőkre vonatkozóan kiadói jog meglétét. ÁBTL O-8-821 „Bayern München” 44.
- ⁴ ÁBTL 3.2.5 O-8-821 „Bayern München” 44–45.
- ⁵ Operatív Technikai Csoportfőnökség 2. Osztály. Feladatai: vegyészet, nyomdatechnika, fotóeszközök fejlesztése és kutatása, okmánykészítés.
- ⁶ Lásd 5. dokumentum.
- ⁷ ÁBTL 3.2.5 O-8-821 „Bayern München” 46–49.
- ⁸ A közölt 4. dokumentumban, helytelenül Katkó Lászlóként szerepel.
- ⁹ Lásd 4. dokumentum. A „Bayern München” fedőnevet a jelentésekben egyaránt használták az akcióra, a régi (Újváry-Griff) és az új (Griff-Kontinent) objektumra vonatkozóan is.
- ¹⁰ ÁBTL 3.2.5 O-8-821 „Bayern München” 150.(borítékban).
- ¹¹ ÁBTL 3.2.3 Mt-2296/1 „Kooch-I-Noor”. Vö. Tabajdi Gábor–Ungváry Krisztián: *Elhallgatott múlt. A pártállam és a belügy. A politikai rendőrség működése Magyarországon 1956-1990*. Budapest, 1956-os Intézet–Corvina Kiadó, 2008. 428–435.
- ¹² ÁBTL 3.2.1 Bt-3729 „Kolter”.
- ¹³ ÁBTL 3.2.10 A-144 „Terra”.
- ¹⁴ ÁBTL 3.2.1 Bt-3729 „Kolter” 290–316.
- ¹⁵ Lásd 5. dokumentum.
- ¹⁶ Lásd 6. dokumentum.
- ¹⁷ ÁBTL 2.8.2.6 273. doboz „T” állományparancsok 1989. 008/53 sz. parancs (1971. évi 10. számú törvényerejű rendelet a fegyveres erők és a fegyveres testületek hivatásos állományának szolgálati viszonyáról 5.§ (2.) bekezdés d./ pontja alapján lefokozás miatt.)
- ¹⁸ ÁBTL 2.8.2.1 731. Dalmady György.
- ¹⁹ Balázs Sándor: Márai Sándorról, aki ismerte Európát, s akivel most ismerkedik a világ. Új Könyvpiac 2002. 08. 17. www.ujkonyvpiac.hu/cikkek.asp?id=185
- ²⁰ www.e-cegjegyzek.hu
- ²¹ ÁBTL 4.2 45-5/24/1982 24. doboz. A határfigyelőztetés során elrendelhető intézkedések és kódszámaik: B-800, K-800, M-800; vámmentes határátlépés belépéskor, kilépéskor és mindkét esetben.
- ²² 1. és 5. dokumentum.
- ²³ Magyarok Világszövetsége (MVSZ).
- ²⁴ Fedőnevű.
- ²⁵ Csoportfőnökség.
- ²⁶ Titkos munkatárs.
- ²⁷ Külügyminisztérium.
- ²⁸ Mellette kézzel írt megjegyzés: „Ez miért kell?”
- ²⁹ Operatív kapcsolat.
- ³⁰ Állami Könyvkiadó Vállalat.
- ³¹ III/I-1. Osztály.
- ³² Értsd: Elutasítják, mivel feltételezésük szerint „Burfordot” a német titkosszolgálat mozgatja.
- ³³ Bundesnachrichtendienst, a Német Szövetségi Köztársaság központi hírszerző szerve.